

SELMECZBÁNYAI HIRADÓ

VEGYES TARTALMU HETILAP.

SELMECZ-BÉLABÁNYA SZ. KIR. VÁROS-, A F. M. K. E. SELMECZBÁNYAI VÁLASZTMÁNYA- ÉS A MAGYAR TURISTA-EGYESÜLET SZITNYA-OSZTÁLYÁNAK HIVATALOS ÉRTESSÍTŐJE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre 8 korona. Félévre 4 korona. Negyedévre 2 korona.
Egyes szám ára 20 fillér.

HIRDETÉSI DÍJAK:

Hirdetések megállapodás szerint számítatnak.
Nyilttér díja soronként 20 fillér.

Fel-fős szerkesztő és lapfőigazgató:
KUTI ISTVÁN.

Az expediciót s hirdetésekkel illető reklamációk a lapkezelő

Joerges Ágost özvegye és fia

céghez intézendők, hova az összes pénzküldemények is küldendők

Rendkívüli ünnepi kiadás.

A magyar közönséghez!

A nemzetiségi mozgalom végre őszinte színt vallott a Felvidéken. *Pánszláv állam a magyar szent korona területén*, pánszláv egyházzal, pánszláv iskolával és pánszláv közigazgatással: ez a t.-sz.t.-mártoni program.

A F. M. K. E. azért alakult, hogy útját vágja ezeknek a törekvéseknek. Hogy *megvédelmezzon másfél millió tót nyelvű magyar állampolgárt az idegen befolyástól*. Hogy a nemzetiségeket a magyar nyelv erejével elválaszthatatlannal fűzze az oszthatatlan magyar államhoz. A cél, a melyet a F. M. K. E. követ, némasak a Felvidék érdeke tehát, de érdeke az egész nemzetnek.

Husz éves fennállása óta 55 kisdévodát alapított.

Ma is *harmincöt óvodát tart fenn a saját erejéből*.

Evenként 2000 vagyontalan tót gyermeket részesít magyar nevelésben.

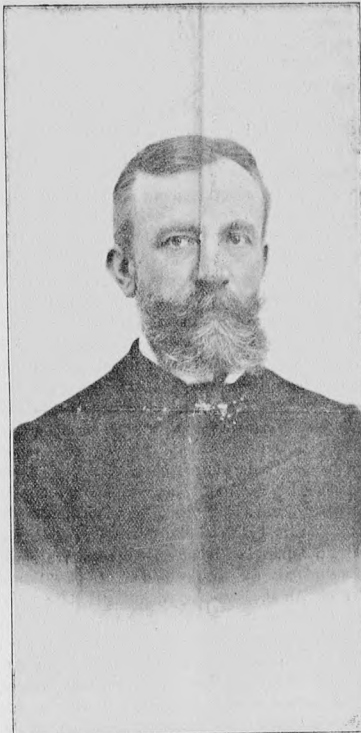
Segélyezi a szegényebb népiskolákat s *ingyen tankönyvekkel* látja el a szegénysorsú tanulókat.

Megjutalmazza a magyar nyelv tanítása körül érdemeket szerzett tanítókat.

Népszerű olvasmányokkal ajándékozza meg az ifjúságot, mely az iskolából az életbe kerül.

Nemzetiségi vidékeken magyar dalosköröket szervez, a melyek a magyar dalt és zenét kultiválják.

Nép- és közkönyvtárakat állít fel a magyar-tót nyelvhátáron.

THURÓCZY VILMOS.

Szemmel tartja a nemzetiségi igazságokat s a magyar kultura hatalmával ellenulozza törekvéseiket.

Vagyona alig kétszáz ezer korona, *évi szükséglete ellenben meghaladja az ötvézezer koronát*. Nagyön reá van utalva tehát a magyar társadalom anyagi támogatására.

A F. M. K. E. hivatása: *egy második honalapítás* Magyarország felső megyéiben, az elszegényedett, vagyontalan, nyomorral küzdő tót lakosság között. Ez a szerencsétlen, megtévesztett, de becsületes és erkölcsi alapjaiban megbízható nép még nincs elveszve a magyarságra nézve, ha megmentésében a magyar társadalom segítségére siet a F. M. K. E.-nek.

Magyar véreink, a kikről sohasem kért áldozatot hiába semmiféle hazafias ügy, bizalommal fordulunk hozzátok. *Irakozzatok be egyesületünk alapító, örökös, rendes vagy pártoló tagjai közé*. Járuljatok filléreitekkel hazafias nagy munkánkhoz!

Minden fillér, a melyet adtok, egy-egy tégladarab, a melyvel hozzájárultok a magyar nemzeti állam kiépítéséhez.

Nyitra, 1902. évi augusztus hó 1-én.

Thuróczy Vilmos,

es. és kir. kamaras,
a F. M. K. E. elnöke.

Dr. Gyürky Gejza,

Nyitra várm. tiszti főügyész,
a F. M. K. E. hely. ügyv. aleln.

Dr. Janits Imre,

orsz. képviselő,
a F. M. K. E. ügyv. aleln.

Clair Vilmos,

a Budapesti Napló belső dolgozója,
a F. M. K. E. titkára.

Dr. GYÜRKY GEJZA.

CLAIR VIMOS.

JANITS IMRE.

Mit akar a F. M. K. E.?

Magyarország egy ezredéve magyar nemzeti állam. Szent-István királyunk emelte azt. Szimbóluma, örök záloga a magyar szent korona. Tartományaiiban békességben, nyugodtan élhet az idegen. Testvéri szívvel, bajtársi szeretettel öleljük őt magunkhoz. Nem kívánjuk, hogy megtagadja nemzetiségét. Nem követeljük, hogy elfelejtse anyanyelvét. Nem akarjuk, hogy szakítson tradícióival, szokásaival, tulajdonságaival.

Csak egyet kérünk, csak egyet *akarunk*. Azt, hogy az egységes magyar állam hűség-polgárának tartsa és vallja magát. Hogy szeresse ezt a magyar hazát, a melyben bölcsője ringott, a melyben él s a melyben halnia kell. Hogy tisztelje, tanulja meg és beszélje az állam nyelvét, a magyart. Hogy ezredéves alkotmányunknak hűséges és a magyar szent koronának lojális alattvalója legyen. Igaz fia ennek a magyar hazának s igaz testvérünk nekünk, magyaroknak.

Közművelődési egyesületeink ezeknek a hazafiai érényeknek a gyakorlására bőséges alkalmat nyújtanak a magyarországi nemzetiségeknek. A németnek, a szásznak, a horvátnak, a románnak, a tótnek, a rut-hennek, a szerbnek.

Magyarosítunk. És őszinte, igaz szeretettel öleljük szívünkre azokat, a kik a magyarság zászlója alatt hozzánk csatlakoznak.

Minden törekvésünk az, hogy a magyar állameszmének, a magyar kultúrának megnyerjük a nemzetiségeket. Nem kacsukával, mint Oroszország a finneket. Nem fégyverrel és szuronyyal, mint Németország az elzásziakat és lengyeleket. Nem a polgári szabadságok korlátozásával, mint Anglia az irreket.

Minden kulturállamnak fölötte állunk, a mikor fégyver és erőszak nélkül, társadalmi békés eszközökkel esupán, a magyar államnely erejével magyarosítunk.

Beszélhet, kritikálhat a doktrínér okoskodás, mely sohasem járt kint a nemzetiségek között és csak a statisztikából ismeri a nemzetiségi kérdést; de a közművelődési egyesületek ezentul is az iskolára, a népnevelésre fogják vetni erőik legnagyobb részét.

Magyar *generációt* kell előbb teremtenünk. Magyar *társadalmat* kell előbb nevelnünk. Csak *azután* foglalkozhatunk nagyobb koncepciókkal.

A F. M. K. E. tehát a régi állapot kívánja folytatni megkezdett munkáját. Hűsz év tanulságai, eredményei és sikerei igazolják, hogy alapítóinak és vezetőinek bölcsesége megalálta annak idején a helyes utat, a melyen haladnia kell.

Dolgozni, munkálkodni fogunk ezután is, ebben az irányban, szünetlenül. Nem ötletszerűen, mint eddig. Nem bárhol, mint ezelőtt. De szigorú és alkuat nem ismerő következetességgel és tervszerűséggel.

Minden erőket a *nyelvhatárokon* fogjuk összpontosítani.

Ott, a hol a magyar nyelv ölelkezik az idegennel. Ott, a hol a nemzetiségek közvetlenül érintkeznek a magyarsággal. Ott, a hol az igazgatóknak megtörök a hatalmuk a magyar kultúra békés eszközein. Ott, a hol nincsen többé talaj az ámitásra, félrevezetésre, bujtogatásra. Ott, a hol a nép érzi, tiszteli és megbecsülni tudja a magyar kultúra engesztelő és jótékony hatását.

A nyelvhatárokon *kívül* pedig, a hol nincs még egyetlen oázisa sem a magyarságnak, ott álljon őrt az államhatalom. Addig legalább, míg a magyar kultúra megtalálja az utját oda is és átvetheti tőle az őrséget.

Clair Vilmos.

Husz év előtt.

Azzal kezdem, hogy husz év előttinél régebb dolgokat foglalok bevezető soraimba.

Grünvald Béla Felvidék-ének a megjelenésekor a helybeli gymnasium udvarán egy szerdai délután azzal töltöttünk a piarista tanárok, Tóth Gáspár ügyvéd és én, hogy az ébresztő rópirat hatása alatta a magyarság oly árván maradt ügyét tárgyaltuk.

Kellemesen lepelt meg bennünket Tóth Gáspárunk feltűnően szép és lelkes előadása, melylyel a rópirat tartalmát ismertette, de a hosszúság tárgyalásnak csak az lett az eredménye, hogy azt kérdeztük egymástól: mit tegyünk?

Igaz, hogy a kérdés már magába foglalja azt a határozatot is, hogy tennünk kell valamit, mint a hogy volt is, de kivihető tervet nem birtunk kieszelni, sőt egyben-másban ellen véleményét vallottunk Tóth Gáspárral, a kiben lávaként forrongott a tetterő s a ki minden áron valami érdemleges határozatot akart és összejevetel alkalmával elérni. Volt még egy másik előnye is e találkozásunknak, és pedig az, hogy megismerünk két magyart: Tóth Gáspárt és Szartórisz Ferenc tanárt, a ki még nem régi lakosa volt városunknak. Bulyovszky Sándor, Gyulay László, Poruch Antal, Bertalan Ágoston stb. tanárok és én, mi már ugyis ismertük egymást.

Különösen jó szolgálatot tett az ügynek már ez első találkozásunkkor Szartórisz tanár az ő buzdító közbeszólásával, a mi Tóth Gáspárt mind több érvelésre késztette. A vita nagyon élénk lett, de semmi bántó éle sem volt, az ügy szeretetét átvittele a vitalkozó a vele ellenkező véleményévére is.

Estefelé szétváltunk s mi ketten Tóth Gáspár és én leverten amiatt a homály miatt, mely a tettek mezejét előttünk elfödte, elmentünk egy vak emberhez abban a reményben, hogy az jobban fog látni mint mi s e reményünkben nem is csalódtunk. Már másnap nagyon találóan alkalmazhatta reánk Gyulay László tanár azt a példaszót, hogy „vak vezet a világtalant”, mert Kövessy János ügyvéd oltotta be a közművelődési magyar egyesület eszméjét s nélküle már nem is terveztünk ezentul.

A mi tiszteletreméltó vak tanácsadónk így látta lelki szemével a jövőt: Alakul az ország sziveben vagy pedig Selmecbányán egy magyar egyesület, mely a német iskolaegyesület mintájára minden nemzeti törekvést felölve a nemzetiségeket kitanítja anekkül, hogy anyanyelvüktől őket megfosztaná s az ügy élére a haza egy jelszét óhajtottá, a ki mellett mi kicsinyek: Tóth Gáspár és én végezőnk a munkát.

Ez irányban tettek is lépéseket, de előnk-

nem találtak; a kiket felszólítottak, azok kicsinek találtak a szerepet, én meg nem avatkoztam bele többé, mert nagyon is csekélynek tartottam erőmet a nekem szánt szerephez; így aztán semmi sem lett a tervezésből.

Majd Ocsovszky Vilmos akkori polgármesterünk tudomást vevén az én Szózat-omról, melyet a magyar nemzethez intézte fogalmaztam meg, reá kényszerített, hogy ezt Majthényi László bárónak, akkori főispánunknak felolvassam. Főispánunk azzal a kijelentéssel vette át a felolvasott felhívást, hogy azt a miniserelőnöknek mutatja be s biztosra veszi, hogy ez irányban a kormány is tesz valamit.

Évek multak, mi terveztünk, de ezentul már csak városunk falain belül tebeltünk valamit, s a mi annyira kedvelt eszménk a F. M. K. E.-ben öltött alakot.

Az előkészítő ülés híre Odescalchy Gyula herceg és Libertiny Gusztáv kezdeményezők felhívására szorongó kubbellel, majdnem titokban utaztunk el Tóth Gáspár és én Nyítrára, folyton azon töprengve, vajjon nem vall-e csufot a magyar ügy Nyítrán s ha kitűnően oldják is meg a kérdést, nem leszünk-e Selmecbányán guny tárgyai?

Bármiként üssön is ki a dolog, én hű Sancho Panzával leszek, mondtam az én Don Quichottomnak Neveren s ezentul vigabbá lett a töprengő Tóth Gáspár, kit egyébként nagybátyja a jeles tudós Conlegner Károly ny. egyetemi tanár is bátorított.

Az előkészítő ülés eredményével nem voltunk megelégedve, mert az alapszabály-tervezet sok javítani valót igényelt, és különösen az bántott bennünket, hogy a megalakulást nem mondhatta ki az értekezlet. Hogyan fogjuk mi otthon a kételkedőket arról meggyőzni, hogy mégis történt valami? Mit szólnak majd a mi gunyolódásra hajló selmecbányai németjeink e kísérlethez?

Vége abba helyeztük reményünket, hogy mire haza érkezünk, a fővárosi lapokból bőven értesül a közönség s a magunk részéről is hangot adunk lapomban: a Selmecbányai Híradóban.

Sajnos azonban, a fővárosi lapokban keves szó volt az értekezletről s majdnem kizárólag a jelenvolt előkelőségek nevének elősorolására szorítottak a lapok, s így nemcsak német, de magyar polgártársaink is kicsinyltek az eredményt olyannyira, hogy Tóth Gáspár teljesen lehetetlenné érezte magát Selmecen, a honnan neki ökvetlenül el kell mennie a gúnynyilai elől, mint nem egy izben mondá. — Alapos oka volt ehhez, mert ellenségei igazán körörendve beszéltek a mi nyitrai kirándulásunkról s szívesen használták vele szemben a Don Quichotte nevet, a mire ő esodálatos ónuralommal tréfára fogta a dolgot, s csak nekem s Bulyovszky tanárnak öntve ki végtelen keserűségét.

Csak 2—3 napig tartott volna e nem irány- lendő állapota, de ez is hosszú volt akkor, a mikor semmi biztatót nem láttunk magunk körül. A Casinóban Kraft és Vagner casinói tagok kedveire nemetül folyt a társalgás, a családi életben 12 magyar anya s köre kivételével szintén, a népnél kizárólag tótul; ily csekély erővel mire lehet kilátásunk?

Hazajövetelünk után pár napra megvalósíthattuk a nyitrai uton kigondolt tervünket, mely szerint bizottságot alakítottunk, mely az alakuló nyitrai közgyűlés idejéig tagokat gyűjtönsön s erre nézve olyan egyént nyerjünk meg előnkül, a ki tekintélynek örvend s különösen biggadt és a tulzásoktól ment. — Ez utóbbi tulajdonságra különösen sulyt fektettünk, mert Tóth Gáspárnak minden szavát tulhajtásnak vették, valamint tulzás volt a Selmecbányai Híradó minden óhaja is sokak előtt, a kik a meglévő viszonyokkal teljesen meg voltak elégedve.

Még Péch Antal miniszteri tanácsos bányaigazgatót sem tartottuk erre alkalmasnak, bár

állása, tekintélye jelleménél fogva oly magasan emelkedett ki társadalmunk számot tevő tényezői fölött. — Attól kellett tartanunk, hogy túlzónak mondják e kiváló jelesünket s tartózkodni fognak az új egyesületi tagjai közé való belépéstől.

Csak Farbak István akadémiai igazgató lett volna erre alkalmas, a kit általános becsülés környezett s a körül mindenki tudta, hogy felette mérsékelt és biggadt gondolkozású; de nem mertük híni, hogy e nehéz tisztséget elvállalja.

Mily nagy volt azonban örömünk, mikor végre aláírta a közönséghez intézett meghívó, melyre a névszerint 300 felhívott közül összesen 7-en, mond heten jelentünk meg a Casinó helyiségében. Farbakyn kívül ott voltak Ocsovszky Vilmos polgármester, Tóth Gáspár, Szitnyai József főjegyző, Gyulai László, Buljovszky Sándor gym. tanárok.

A csorbát helyre kellett útni, miért is elosztottuk magunk között a felhívandók neveit s másnap munkához fogtunk. — A nehezebb rész keltönkre esett s oly eredménnyel járt a taggyűlés, hogy az alakuló ülésbe már 280 tag aláírását vihettük el Nyitraira.

Az eredményre nemcsak mi ketten voltunk büszkék, de városunk közönsége is, sőt a kezdeményező nyitrai bizottság is elismeréssel tüntetett ki bennünket, például állítván oda a huzodozó néhány vermegyének.

Második nyitrai utunkkal, melyet ezuttal is kocsin tettünk meg, jobban voltunk már megelégedve, a 300 magyarnak együtt lételeiből erőt, reményt merítettünk s meg mertük híni a megalkult egyesületet Selmecebányára.

Megehvónak itthon is megerősítették s mikor az első közgyűlés 1884. június havára ki lett tűzve, városunk külsőleg is átalakult. — Ha látások volna, miképen versenyeztek kereskedőink, iparosaink abban, hogy német cégtáblák magyarrá alakuljanak át.

A gyűlés napja előtt egész héten át létrátra mellett állott a főutcának a mázolóknak aranyfajli voltak, alig győzték a munkát s a S. Híradóban egyre másra jelentek meg a buzdító közlemények, sőt már oly erősöknek éreztük magunkat, hogy igazi magyar sajtóságunkat sem kellett többé leplezni. Derekasán ütöttük, vertük egymást, magyar a magyart.

A tollharckokból az u. n. oppertunitást kerültek ki győztesekül, a kik a magyarosítás ügyéhez keztyűs kézzel mertek nyulni s ezzel leszorult a működés teréről sok oly jeles erő, a ki szóval, tettel, er defit eszmék felvetésével sokat lendíthetett volna a Magyar Közművelődés ügyén, közöttük Tóth Gáspár is.

Hogy ezek nélkül a felvidékek magyar társadalmi életre termékenyítő hatást gyakorolni hivatott, lelkes erők nélkül mívé fejlődött a magyarság ügye, arról részben az egyesület évkönyve tanuskodik; de hogy hova fejlődött volna a felvidék általános közművelődése. erről csak sejtelnünk lehet nekünk régieknek, a kik némi fajozással gondolunk a multra.

Vörös Ferenc.

Egy F. M. K. E. népkönyvtárról.

Hogy népkönyvtárunk, s általában iskolánk lelkes jövevői lássák, hogy hőkezűségüket nem pazarolták hiatalanokra; hogy lássák miszerint mindent elkövetünk, hogy az általuk vetett magbó teremtsen hozzon, van szerencsém a hodrásbányai F. M. K. E. könyvtár működéséről és annak nemis jövevőiről beszámolni.

F. M. K. E. könyvtárunknak az 1901-ik év július 1-től — 1902-ik év július 1-ig 156 olvasója volt.

Foglalkozásra nézve e szám a következőleg oszlik meg: 55 tanköteles, 43 háztartásbeli, 10

mestereber, 17 bányamunkás, 31 értelmiségi. Örvendetes, hogy az olvasási vágy folyton tovább és tovább terjed, s hogy a nehéz helyviszonyok dacára a felső-iskola növendékei mind sürűbben keresik fel könyvtárunkat.

Legtöbbet olvastak: októberben 262 könyvet, január 257k, novemb. 205, április 148, február 144, május 128, március 125, december 125, július 86, június 38, augusztus 35, legkevesebbet szeptember 40. Az átoltvasott könyvek száma 1587.

Olvasója volt a könyvtárunk októberben 92, november 77, január 75, február 72, december 65, április 64, május 64, július 57, március 50 június 33, augusztus 26, szeptember 18. Összesen 693. Olvasók átlagos száma 58.

Egy olvasóra átlag 10 könyv esik évenként. A növekedés az olvasottakról 27 esetben mondhatk el. Legszorgalmasabbak voltak e tekintetben Kapuska Ilona ismétlőiskolai, Kovácsik Antal III. oszt. Tiszta István IV. oszt. növendékek.

Könyvtárunk gyarapítása érdekében több ízben fölkértem e lap hasábjain különösen Selmecebánya belvárosi hazafias közönségét, sajnos azonban hiába. Csupán Szartorisz Ferenc főgymnáziumi tanár ur volt kegyes gyarapítani könyvtárunkat. Ezuttal azonban megint fölelelem kérészavamat, hogy egyes átoltvasott könyveket, lapokat, folyóiratokat kegyeskedjenek könyvtárunk részére adni.

Amint akadt jövevő arra, hogy a szegény gyermekek részére az ócska ruhákat gyűjti össze, akadhata arra is, hogy átoltvasott újságokat, könyveket gyűjtene, melyek idővel alapját képeznek Steffaltón vagy Belabányán egy népkönyvtárnak.

Könyvtárunk különben az 1901. év óta mégis gyarapodott. A gyarapításhoz hozzájárultak: Bérci (Vajnarovszky) Emil 2 db. 26 f., — Hain Márta 1 db. 50 f., — P. J. 4 db. 8 K — Däubner Mária 5 db. 2 10 K — Néptanító Lapja szerkesztősége 1 db. 6 l., — Réz Géza öregeb 23 db. 70-90 K. (nem számítva ide Ország Világ 9 — és Kis Lap 2 évfolyamát, amelyek a jövő évi kimutatásba kerülnek) Réz Lóri 4 db. 3 K 50 f., Rész Mari 1 db. 1 K. Réz Géza új. 1 db. 1 K K. J. 19 db. 31 K 78 f., Gáfrik Ilona 1 db. 80 l., Döblin Mátyas 1 db. 6 f., Hain Eugenia 4 db. 3 K. Molnar Lajos 2 db. 1 K 30 l., Fenyvesi (Tlesko) Adolf 1 db. 30 f., Gyulai Péter 4 db. 3 K 50 f., Hain Ferenc 1 db. 2 K. Puskás József 12 db. 15 K 20 f., Ushlbeez Mihály 1 db. 1 K. Janesok Mária 1 db. 50 f., Hortobágyi (Riedl) Béla 5 db. 66 f., Sztraka István 1 db. 56 f., Tímész Filomena 1 db. 1 K. Szitnyai Paula 4 db. 1 K 24 f., Bercesényi (Hacher) Gyula 1 db. 1 K. Utacs Gyula 3 db. 3 E 60 l., Nécsey János 1 db. 50 f., özv. Urban Miklós 2 db. 5 K Pósta (Poliak) 1 db. 20 f., Valló János 1 db. 20 f., Valló János 1 db. 20 f., F. M. K. E. 3 db. 4 K 40 f., Szartorisz Ferenc 1 db. 50 f., Sz. J. T. 183 db. 18-14 K értékben. Szent-István-Társulat e 180 db. könyvet a nála vásárolt könyvet 10 % rafiztve 2 K összeg fejében, a többi nagylelkűségéből küldte. Selmecebánya város Tekintetes Tanácsa 4 db. 5 K és 20 K ára könyvet kötetlenül be Groman könyvkötővel, ki a munkát bamulatos ócsó áron s kitögastalnu végzele. Köszönet érte. Vevés után beszereltetett 25 db. 27 K 04 f. értékben.

Ezen 27 K 4 fill a következő forrásokból jött össze: Utacs Gyula (1901-ik évre tagsági díj fejében) 1 K nem kötelező Komora Katalin 20 fill, Spitzer Gizi 1 K, Uram Katalin 28 fill, Tímész János 36 fill, P. J. 3 K, Utacs Gyula 1902-ik évre 1 K, Dusek János 1 K, Bercesényi (Hacher) Gyula általa termelt gabók arából 1 K összesen 8 K 84 fill. Szindarabok előadása alkalmával, a közreműködők közül a következők ajánlták fel, a nekik jutalomkép kiosztott 50—50 fillt könyvtárunk javára:

Paduch Emilia, Pósta Teri, Paduch Gizike, Paduch Emilia (2 szerepe volt) Paduch Anica, Réz Lóri, Hain Márta, Hain Eugenia, Hain Róbert, Hacher Vilma, Bercesényi (Hacher) Gyula, Hortobágyi (Riedl) Béla, Kovácsik Stefi összesen 6 K 50 fill iskolai pénztárunkból 11 K 75 fill (lásd a jövő számban) főösszeg 27 K 4 fill.

1 drb. könyvet az iskolai kölcsön-tankönyvek között találtam 30 fill értékben. S így könyvtárunk 301 drb. kötettel 189 K 96 fill értékben ajándékozás 25 drb. könyvvel 27 K 04 fill értékben vétel útján Népevel 1896. 1899. 1901-ik évfolyamaival 6 K-val 18 K. Néptanító Lapja 1899. 1900. 1901-ik évfolyamaival 10 K-val 30 K. Összesen 332 mű 275 K értékben, gyarapodott.

Ezen tömeges pártolásnak köszönhető, hogy a F. M. K. E. által alapított könyvtárak között, a mi könyvtárunk a második helyen van, (első helyen a nyitrai 1037 kötetével) messze hagyva maga mögött a többi a melyek között legtöbb kötetű könyvtára van Gölnicbányának 607 kötetel. Mindent elkövetünk, hogy a jövevőink nagy lelkűségét meghálálhassuk, s kegyességüket továbbra is kiérdemeljük.

Sajnálattal kell azonban megemlékeznem itt, egy régi jó szokás elhagyásáról. A mióta ugyanis a mi iskolánk fenn áll, mindig az volt a szokás, hogy év végi vizsga alkalmával, az iskolából kimaradó jó magaviseletű növendékek imádásos könyvet jutalmaztattak meg. Ugy, hogy mire az iskolából kimaradtak mind el voltak látva imádásos könyvvel. Később az imádásos könyv kiment a divatból, s jött helyébe a filléres könyvtár. Két év óta azonban, habár jelöltjeink minlíg vannak, sajnos ez is elmaradt. Oh ha tudnák mily sok remény vár dől romba miatta.

Én nagyon jónak találnám, ha ezt a régi, jó, pátriarchális szokást, t. i. a gyermekeknek imádásos könyvvel való ellátását, újból szokásba vehetnők. Az olvasó-könyvet kétszer-háromszor átoltassa a szülő! — porból létell, porra válsz. Ellenkezőleg az imádásos könyvet tiszteletben tartják. Sokszor látjuk, hogy bizonyos megdöbbenéssel kap utána a gyermek, ha földre ejtette, s ócskall hozzá helyre a rajta esett sérelem. Azután ezt ugyszólván könytelen kézbe venni, valahányszor templomba megy. Észrevétlenül tanul olvasni, s önkénytelenül ismetelgeti a magyar szót. Ellenkezőleg ha naptár nem kerül a házba, éveken keresztül nem jut betűhöz.

Kubinyi József,
könyvtáros.

A F. M. K. E. közgyűlése.

Hetek óta készülődött Selmecebánya város hazafias közönsége, hogy a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesületet megillető ünnepélyességgel, diszszel, fénynyel fogadjja.

Meg van a külső dísz is, ámde úgy hisszük velünk együtt a város kedves vendégei is úgy érzik, hogy a külső dísz csak halvány kifejezője annak a meleg örömnnek, amelyet érez a város közönsége azok iránt, akik kedden délután a F. M. K. E. gyűnyörü lobbogója alatt bevonultak a város sok száz éves falai közé.

A forrón tüző napnál bizonyára jobban hevített mindenkit az az érzés, a mit éreztünk, mikor megbloogni láttuk azt a szent jelvényt városunk területén, melyet husz év óta nem láttunk, de, a mely alatt küzd, harcrol diadallal e város közönsége a pánszláv áramlat ellen.

F. M. K. E. lobbogó, te szent jelvénye a magyarnak, fogadhattak talán husz év

alatt nagyobb fényrel és külső díszszel is: meg vagyunk azonban győződve, hogy sehol jobban nem dobogtatta meg a látáson érzett öröm a szíveket mint itten Selmecebányán.

Isten hozott szent jelvény!

Isten hozott kedves vendégeink, akik e jelvény alatt köznék jöttetek.

Zászló díszlőlt Selmecebánya város e hó 26-án, nem volt hivatalos és magán épület az egész városban, amelyről ne lengett volna a háromszínű nemzeti szín lobogó. Sok ház zöld galyakkal, a boltok kirakatai nemzeti szín szalagokkal, szívetekkel voltak feldíszítve. Az első alkalpina alatt levő bányajárat valóban gyönyörű, és impozáns nagy díszkapuvá alakították át. A nagy kir. bányakincstár csinálta a diadalkaput, a melynek tervezése Pelachy Ferenc bányamérnök érdeme.

Szép díszkapu volt a vasuti állomáson is, amelyet a város csináltatott. Csupán a M. A. V. állomása volt kopasz mint mindig, mintha a M. A. V.-nak semmi köze nem volna a F. M. K. E.-hez.

Gyönyörű szép nyári nap kedvezett a bevonulás ünnepének. Délután két órára volt tervezve a F. M. K. E. elnökökének fogadtatása a vasuti állomáson. Délután egy órákor már gyülekeztek a városház előtti téren, akik a fogadtatásban részt venni akartak. Többen diszmagyart állítottak a fogadás ünnepélyesebbé tétele céljából. Diszmagyarban voltak: Sztinyai József kir. tanácsos, polgármester, Farbak István a F. M. K. E. helyi választmányának elnöke, Krausz Kálmán rendőrfőkapitány, Szancesay Miklós főjegyző, Csányi Ottó főszámvéve. Jelen voltak még a fogadásnál Svehla Gyula miniszteri tanácsos, Heine Hugó orsz. képviselő, Herrmann Emil főbányatanácsos, Wankovits Lajos, Tóth Imre dr., Stuller Gyula dr., Kapp Jakab dr., Liha Antal, Erdély Gyula kir. járásbíró, Veress József főmérnök, Arkozy Béla, Pelachy Ferenc bányamérnökök és még igen-igen sokan. A bányászok képviselőiben kétszáz bányász jelent meg.

Pontban két órákor becamogott a kis masina amelyet gőzösnék csufolnak. Mikor az utolsó kanyargóval volt rázendített a bányász zenekara Rákoczy indulóra s ennek hangjai mellett szállottak ki a F. M. K. E. elnöke és alelnökei, valamint az érkezett vendégek. Halalmas éljenzés fogadta a vendégeket s a zene után Sztinyai József kir. tanácsos, polgármester fogadta Selmecebánya város nevében a F. M. K. E. elnököt és a vendégeket a következő beszéddel:

Méltóságos Elnök Úr!

Szeretett Tagtársak!

Ez ősbányaváros közönsége ma is büszkeséggel tekint arra az időre, a midőn 20 évvel ezelőtt a F. M. K. E. első közgyűlését hazafiás falai között fogadták és a magyar kultúra ezen első szülőitjei keblébe szoritották.

Annál büszkébb, annál boldogabb reá, a mikor látja, hogy az akkori kisdoból életkepes, viruló s elbajoló leányzó lett, kinek fejlődésén nemesak a boldog szülő gyönyörködik, de arra az egész ország büszke önzértelet tekint.

Mindzt lokozta annak tudata, hogy azóta mi is magyarosodtunk, úgy hogy ma ezer meg ezer lelkes ifjú, ezer meg ezer fenkölt lelkű honleány örömmel fogadja s veszi körül azt, kivel 20 évvel ezelőtt örök frigyre léptünk.

Ezen boldogító örömlét áthatatlan fokozódó hazafiás lelkesedéssel s igaz testvéri szeretettel üdvözöljük a Méltóságos Elnök urat mint jégünk násznagyját s azon sok társainkat, kik a távolról ide zarandokoltak, hogy velünk együtt örvendjenek.

És a mily bensős volt utolsó bányász bucsu szavunk: „Jó szerencsét! oly meleg és osztalan a mostani: „Isten hozta”, melyet szívből hangoztatva azt kívánjuk, hogy Méltóságod, és egyesü-

letünk minden tagjának hazafiás törekvése az Eg minden áldását árasztssa a haza idővére! Eljének!

A felhangzott éljenzés után Farbak István a F. M. K. E. helyi választmányának elnöke a következőleg üdvözölte az érkezetteket:

Méltóságos Elnök Úr!

Igen tisztelt Közönség!

Azokhoz a meleg szavakhoz, a melyek most hangzottak el a polgármester úr ajkáról, kevés hozzátenni valóm van. Csak arra akorom a tisztelt közönséget figyelmeztetni, hogy a legszentebb érzellem, a melyet a természet a gyermeknek szívébe esopotettett és a mely változatlanul megmarad még akkor is, ha a gyermektől érett ifjú lesz, ezzel a gyermek érzellem, szeretettel jöttünk ide fogadni az édes, azt az édes anyát, a mely husz év előtt benutatta és felavatta a gyermeket a hazának, megjöttélve az utat, a melyen haladnia kell.

Isten éltesse a nyitnai K. Egyesületét! Méltóságos Elnök Urat!

A szíves fogadtatást Thuroczy Vilmos a F. M. K. E. dalás elnöke a következő szavakkal köszönte meg:

Igen tisztelt uraim!

Melégem köszönöm a szíves fogadásukat. Selmecebánya város nagyerdemű közönségének szíves meghívása alkalmat nyújtott arra, hogy megmutassuk, hogy hazafiás irányban működő egye ifűtünk keblében megvan a szükséges buzgalom és lelkesedés, a mely a kifűzött szent cél elérésére szükséges.

Hiszem, hogy közgyűléseink alkalmából a nagyerdemű közönség is mindinkább megfog győződni arról, hogy egyesületünk valóban hezাপőllő társadalmi és hazafiás munkát végez.

Selmecebánya város közönségét és az itteni közművelődési fiók egyesület támogatását kérve, ismétellen halás szívvvel köszönöm szíves üdvözletüket.

A tűzoltó zenekar a himnuszt játszotta ezután, a mire megindult az egész közönség gyalog a város felé.

Elűl vitte egy díszbe öltözött bányász a F. M. K. E. elnökökének nagy báberkoszoruját, melyet a F. M. K. E. választmányainak szalagján ékesítettek. Ezután a bányász zenekar és a bányászok hkladtak, a tűzoltók zenekara következett ezután s utánuk a F. M. K. E. nehéz felhártyem, gazdag aranyhímzésű lobogóját vitte három bányász. A lobogó után a vendégek és a nagy közönség ment hosszú-hosszu sorban a kanyargós országut. A menet közeledvén a városhoz, folyton szaporodott, úgy hogy a bányász diadal kapunál legalább két ezerre rugott a menethen résztvevők száma. Itt csatlakozott a menethez a Hontmegyeiek nagy küldöttsége, akik Lits Gyula főispán vezetése alatt jöttek.

Gyönyörű szép látványt nyújtott ez a bevonulás, a házak ablakai tele voltak nézőkkel s magható volt mikor a magyar királyi dohánygyár ablakából a munkások és munkásnők többszörös éljenzéssel fogadtak a menetet.

A honvédszobor előtt rengeteg nagy közönség varta a vendégeket s riadó éjjennel fogadta a F. M. K. E. lobogóját, mikor a szobor mellett kibontottak azt. Az egész nagy közönség bevonult az Erzsébet-terre, ahol a bányászzenekar a Szózatot játszta, a melyet a kalaperevé hallgatott végig a közönség s ezután Thuroczy Vilmos elnök megkoszoruzta a szobrot a következő szép beszéd kíséretében.

Selmecebánya város nagyerdemű közönsége szíves meghívása folytán megerkezve a történelmi nevezetességű város ós falai közé, hazafiás érzelmeinknek kifejezését adandó első sorban a hazájokért magokat feláldozó névtelen hősök emlékének adozva jöttünk e szobor elé.

Honvédő hőseink iránt mindenkor érzeti, szívünkben megnyilatkozó kegyelet és soha nem muló háláértelmeinket fejeztük ki, midőn a F. M. K. E. nevében koszorunkat czennel leteszem.

Szolgálon örökké példakődd jelmondatként, a mely örök emlékü hőseinket is lelkesítette:

„Mindent az édes hazánkért“. Eljén a magyar haza!

Lelkes éljenzés hangzott fel a beszéd után s miután a tűzoltói zenekar a Hymnus játszotta megindult a menet megint s lépésről-lépésre nőtt a tömeg, mely egészen megtöltötte a Deák Ferenc utcát. A főispáni lakás előtt oszlott szét azután a közönség s a vendégeket lakásaikra kísérte a rendező bizottság.

A fáklýás menet.

Este nyolc órákor vette kezdetét a fáklýás menet amelyet a F. M. K. E. elnökőgőnek, a kormány képviselőjének és a vendégek tiszteletere rendezett a város közönsége. Ugyanakkor vette kezdetét a kivilágítás is, amely különösen a Deák Ferenc utcában főtőren és Szentháromság téren igen szép volt. A fáklýámenetben hatszáz fáklýa volt s ezenkívül háromszáz bányász jelent meg azon bénya mécsesél.

Pontban nyolc órákor jött ki a tűzoltó gyakorlatrólól a fáklýás menet élű a bányász, közepen a tűzoltó zenekarral s hosszú rendes menethen tartott a Deák Ferenc utcán föl az elnök lakásáig. Az utcának s különösen a fűtácan ezernyi-ezeren tolongtak, gyönyörködve a ritka szép látványban.

A bányáigazgatósági épület előtt nagy félkörben helyezkedtek el a fáklýavivők, középtel foglalt helyet a dalárda és igen nagy intelligens közönség. Először a tűzoltó zenekar játszott igen szépen s ezután Altman Imre városi tanácsos mondtól el üdvözölő beszédét a F. M. K. E. elnökéhez a ki lakása elé jött le az elnökősg tagjaival.

A nagy hatást keltő és sok helyesléssel félbeszakított beszéd a következő:

Méltóságos Elnök Úr!

A nemzet életének fenntartása azon erőben rejlik, mely a polgárokat az őntudat ma magaslatára emeli, hogy nint egy hazának gyermekeit, annak boldogulásán együttesen, ősszhangzó érzellem munkálkodjanak. — Egy szerves élőtest a nemzet, melynek ereiben a polgárok közös működése hajtja a vért. Gyöngye szívtől bűnül a test, erős szív, egyetértő, vállvetett munkálkodás fenntartja, erősíti s boldogítja a hazát.

A „Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület“ ezen nemzeti erőnek alkalmazat, a társadalmi ősszetartást s a kulturális munkát tűzte ki lobogójára, hogy érvényt nyerjek a költő szavai: „Neked élni kell oh hon, s őrtökre mint tavasz virulni.“ S midőn e magasztos cél megvalósítása végett az egyesület a f. évi rendező közgyűlést Selmecebányán tartja, e város közönsége dobogó szívvvel, a hazaszeretettől áthatott hő érzellem üdvözöl az egyesületi tagokat, s a legmelyebb tisztelettel közeledik Méltóságodhoz, mint az egyesület nagyerdemű elnökéhez s a nemzeti szent eszmék előharcosához.

Méltóságos Elnök Úr! Városunk közönsége minden időben hű ápolója volt a magyar nemzeti eszméknek. Igaz szeretettel ragaszkodott s jelenben is ragaszkodik drága hazánkhoz, a békét zavaró ellenséges aramlatoknak utját állja s fenyesekkel borított hegyeiről hangosan visszhangzik a jelszó, hogy *Magyarország csak magyarok lehet, és hogy ez országunk vannak ugyan több nyelvi polgárai, de nemzet csak egy van s az a magyar.*

Ismerve városunk lakosságának ez érzelmeit, a „Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület“ 20 év előtt ez ősbányavárosban, mint a magyarság határolómásán tartotta első rendes közgyűlést, s az akkor elhangzott eszmék még inkább megizmosították lakosságunk hazafiás érzelét, az elvetelt mag halás talajra talált, mert a szíveben ugyan magyar, de nagyriást idegen nyelvű lakosság immár zengetes nemzeti nyelvünkben is nagy mérvben haladt előre, nagy költőnk Kölesy szavait tartva szem előtt, hogy „a haza, nemzet és nyelv három egymástól elváhatatlan dolog; a ki az utolsóért nem buzog, a két elsőért áldozatira kész lenni nem fog.“

Buzogni a nemzeti nyelvért, a béke fejevével, állhatatos, lankadni nem tudó munkával s szeretettel terjeszteni a nemzeti értest s a közművelődést, jó törekvése városunkban s ezért mindenkor a legnagyobb örömmel csatlakozunk

